

HZ. PEYGAMBER'İN SAVAŞLARI SAVAŞTA DA RAHMET

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يُسَمِّي لَنَا نَفْسَهُ أَسْمَاءً،
فَقَالَ: «أَنَا مُحَمَّدٌ، وَأَحْمَدُ، وَالْمُقَفَّى، وَالْحَاشِرُ، وَنَبِيُّ التَّوْبَةِ، وَنَبِيُّ الرَّحْمَةِ.»

Ebû Musa el-Eş'arî anlatıyor:

“Resûlullah (sav) bize kendisinin isimlerini şöyle söylerdi: ‘Ben Muhammed'im, Ahmed'im, (peygamberlerin ardından gelen) Mukaffi'yim, (kıyamette insanların arkamda toplandığı) Hâsir'im, Tevbe Peygamberi'yim, Rahmet Peygamberi'yim.’”

(M6108 Müslim, Fedâil, 126)

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ: أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ:
”لَا تَمَنَّوْا لِقَاءَ الْعَدُوِّ، فَإِذَا لَقَيْتُمُوهُمْ فَاصْبِرُوا.“

أَنَّ أَبَا سَعِيدٍ الْخُدْرِيَّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حَدَّثَهُ قَالَ:
قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَيُّ النَّاسِ أَفْضَلُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
”مُؤْمِنٌ يُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ.“

عَنْ نَافِعٍ: أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ أَخْبَرَهُ: أَنَّ امْرَأَةً وَجِدَتْ فِي بَعْضِ مَغَازِي النَّبِيِّ ﷺ
مَقْتُولَةً، فَأَنْكَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَتْلَ التَّسَاءِ وَالصَّبِيَّانِ.

عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ بُرَيْدَةَ، عَنْ أَبِيهِ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِذَا بَعَثَ أَمِيرًا عَلَى
جَيْشٍ أَوْصَاهُ فِي خَاصَّةِ نَفْسِهِ بِتَقْوَى اللَّهِ وَمَنْ مَعَهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ خَيْرًا فَقَالَ:
”اغزُوا بِسْمِ اللَّهِ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ قَاتِلُوا مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ، اغزُوا وَلَا تَغْلُوا وَلَا تَعْدُرُوا
وَلَا تُمَثِّلُوا وَلَا تَقْتُلُوا وَلِيدًا.“

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: *“Düşmanla karşılaşmayı istemeyin. Onlarla karşılaştığımızda ise sabredin!”*

(M4541 Müslim, Cihâd ve siyer, 19)

Ebû Saîd el-Hudrî'den (ra) rivayet edildiğine göre, “Yâ Resûlallah, hangi insan daha faziletlidir?” diye soruldu. Resûlullah (sav), *“Canıyla, malıyla Allah yolunda cihad eden mümin.”* buyurdu.

(B2786 Buhârî, Cihâd, 2)

Nâfi'den nakledildiğine göre, Abdullah (b. Ömer) ona şunları anlatmıştır: “Hz. Peygamber'in (sav) savaşlarından birinde öldürülmüş bir kadın bulundu. Bunun üzerine Resûlullah (sav) kadınların ve çocukların öldürülmesini kabul etmedi.”

(B3014 Buhârî, Cihâd, 147)

Süleyman b. Büreyde'nin, babasından rivayet ettiğine göre, Resûlullah (sav) birini orduya komutan olarak tayin ettiğinde ona özel olarak, Allah karşısında takva sahibi olmasını, beraberindeki Müslüman askerlere iyi davranmasını tavsiye eder ve şöyle derdi: *“Allah'ın adıyla ve Allah yolunda savaşın. Allah'ı inkâr edenlerle savaşın. Savaşın, fakat hainlik yapmayın, zulmetmeyin, öldürdüğünüz kimselerin organlarını kesmeyin ve çocukları öldürmeyin.”*

(T1408 Tirmizî, Diyât, 14)

6²⁸ yılında Mekkeli müşriklerle on yıllık bir süre için yapılmıştı Hudeybiye Barış Antlaşması.¹ Barışın üzerinden henüz iki yıl geçmişti ki müşrikler Müslümanların himayesindeki bir kabileye saldırarak antlaşmayı bozdular. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) Mekke'nin fethine karar verdi. Mekke'yi kan dökülmeden fethetmek istediği için hazırlıkların büyük bir gizlilik içinde yürütülmesini istiyordu. 10 Ramazan 8/1 Ocak 630'da Medine'den yola çıkan ordu, Mekke yakınlarında Merruzzahrân denilen yerde karargâh kurdu.² Hz. Peygamber, sayıları on bini bulan mücahidlerin her birinin, bulunduğu yerde ateş yakmasını istedi. Bu durum müşrikler arasında büyük bir endişeye sebep olmuştu. Korku ve panik hâlindeki müşriklerin merakını gidermek için Ebû Süfyân, yanına Hakîm b. Hizâm ve Büdeyl b. Verkâ'ı alıp etrafı incelemeye çıktı.³ İslâm ordusunun öncü kuvvetleri onları yakalayıp Hz. Peygamber'in huzuruna getirdiler. O sırada Müslüman olan Ebû Süfyân, ordunun Mekke'ye girişini Hz. Peygamber'in amcası Abbâs'la birlikte izlemeye koyuldu.

Arap kabileleri alay alay Ebû Süfyân'ın önünden geçiyorlardı. Sıra ensara gelmişti. Başlarında Sa'd b. Ubâde bulunuyordu. Ebû Süfyân'ın önünden geçerken, "Ey Ebû Süfyân! Bugün melhamet (cesetlerin saçılacağı büyük savaş) günüdür. Bugün Kâbe'de bile kan dökmek helâldir." dedi. Derken, Resûlullah'ın (sav) içinde bulunduğu grup geldi. Ebû Süfyân, Sa'd b. Ubâde'nin söylediklerini Resûlullah'a anlattı. Bunun üzerine Resûlullah, "Sa'd yanlış söylemiş. Bugün, Allah'ın Kâbe'yi yücelteceği gündür. Bugün Kâbe'nin giydirileceği (örtüsünün değiştirileceği) gündür."⁴ "Bugün merhamet günüdür. Bugün Allah'ın Kureyş'i şerefliendireceği gündür." buyurdu.⁵

Sa'd'ın sözleri, Hz. Peygamber'in hoşuna gitmemişti. O, insanlara rahmet olarak gönderilmişti ve Mekke'yi kan dökmeden almak istiyordu. Herhangi bir kargaşaya meydan vermek istemiyordu. Bu nedenle Ebû Süfyân'a bugünün "melhamet" değil "merhamet" günü olduğunu söyledi ve derhâl Sa'd'ın görevine son verip sancağı oğlu Kays b. Sa'd'a emanet etti.⁶

Hz. Peygamber (sav), büyük bir tevazü ile şehre girdi. Namazdan sonra Mekkelilere bir konuşma yaptı. "Ey Kureyş halkı! Ne dersiniz? (Size ne yapacağımı düşünüyorsunuz?)" diye sordu. Onlar, "İyilik umuyoruz. Sen, asil bir kardeşsin ve asil bir kardeşin oğlusun." karşılığını verdiler.

¹ HM19117 İbn Hanbel, IV, 324; VM2/572 Vâkıdî, Meğâzî, II, 572.

² HS5/55 İbn Hişâm, Sîret, V, 55.

³ VM2/814 Vâkıdî, Meğâzî, II, 814.

⁴ B4280 Buhârî, Meğâzî, 49.

⁵ VM2/822 Vâkıdî, Meğâzî, VIII, 822.

⁶ VM2/822 Vâkıdî, Meğâzî, VIII, 822.

Bunun üzerine, Hz. Peygamber, Hz. Yusuf'un kardeşlerine dediği gibi onları, "Bugün size *kınama yok. Allah sizi affetsin. O, merhametlilerin en merhametlisidir.*"⁷ diyerek serbest bıraktı.⁸

Hz. Peygamber, kendisini ve ashâbını kovup memleketlerinden çıkarmış ve mallarını gasp etmiş olan, ona ve ashâbına büyük zulüm ve işkencelerde bulunan bu insanlardan çok çekmişti. Mekke döneminde insanları Kur'an'ın yönlendirmesiyle hikmetle ve güzel sözlerle İslâm'a davet eden⁹ Peygamberimiz, burada kendisine ve Müslümanlara karşı yapılan düşmanlığa, işkenceye ve şiddete sabretmişti. Yapılan bütün eza ve cefaya rağmen gizli gizli de olsa tebliğ faaliyetlerine devam etmişti. Zaten Müslümanların güçsüz olduğu Mekke döneminde nâzil olan Kur'an-ı Kerim âyetleri, Hz. Peygamber'e ve inananlara sürekli sabrı tavsiye ediyordu.¹⁰ Fakat müşrikler düşmanlığı iyice artırınca Hz. Peygamber ve ashâbı dinlerini daha özgür bir ortamda yaşayabilecekleri bir yurt edinme ihtiyacı hissettiler. Neticede âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz. Muhammed (sav), getirdiği dine inananların inançlarını özgürce yaşayabilecekleri ve kimseye inançlarından dolayı herhangi bir baskının uygulanamayacağı bir yurt kurmak için doğup büyüdüğü şehri ashâbı ile birlikte terk etmek zorunda kaldı.

"Kendilerine savaş açılan Müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle cihad için izin verildi. Şüphesiz ki Allah'ın onlara yardım etmeye gücü yeter. Onlar, haksız yere, sırf, "Rabbimiz Allah'tır." demelerinden dolayı yurtlarından çıkarılmış kimselerdir. Eğer Allah'ın, insanların bir kısmını bir kısmıyla defetmesi olmasaydı, içlerinde Allah'ın adı çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler muhakkak yerle bir edilirdi. Şüphesiz ki Allah, kendi dinine yardım edene mutlaka yardım eder. Şüphesiz ki Allah, çok kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir."¹¹ buyuran Kur'an âyetleri, Resûlullah'ın Mekke'den Medine'ye hicreti esnasında inmişti.¹² Böylece sabır ve tahammül dönemi bitmiş ve Müslümanlara ilk defa kendilerini savunma hakkı tanınmıştı. Ancak Müslümanlar Medine'ye hicret ettikten sonra İslâm dininin yayılmasını ve Medine'de ortaya çıkan yeni devleti kendileri için tehdit görmeye devam eden Mekkeli müşrikler, mânevî ve siyasî baskılara devam ettiler. Müşrikler Resûlullah'ın (sav) sığındığı Medine'yi istila edip giriştiği yenilik hareketlerini yok etmek için akla gelen bütün yolları denemişler ve nihayet imzaladıkları Hudeybiye Antlaşması'nı da çiğnemişlerdi. Ama şimdi, terk etmek zorunda bırakıldığı Mekke'ye bir fatih olarak, muzaffer bir kumandan olarak giriyordu Allah'ın Resûlü. Kendisine bunca kötülük yapmış

⁷ Yusuf, 12/92.

⁸ NS11298 Nesâî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, VI, 382; VM2/835

Vâkıdî, *Meğâzî*, II, 835.

⁹ Nahl, 16/125.

¹⁰ Yunus, 10/109;

Müzzemmil, 73/10.

¹¹ Hac, 22/39-40.

¹² İT5/433 İbn Kesîr, *Tefsîr*, V, 433.

olan insanları kılıçtan geçirmesine, tüm mal ve servetlerini savaş ganimeti hâline getirmesine ya da düşmanlarını köle veya cariye yapmasına hiçbir şey engel olamazdı. Ama onun Allah'ın elçisi olarak asıl görevi, Allah'ın dinini tebliğ edip insanları kazanmaktı. Amacı gönülleri fethetmekti. Allah için göç etmişti ama öç almak ona göre değildi. Bunun için daha baştan işi sıkı tutmuş, şehre girerken sarf ettiği sözleri sebebiyle Sa'd b. Ubâde'yi derhâl görevden almıştı.

Hız. Peygamber (sav), âlemlere rahmet olarak gönderilmişti.¹³ O kendisini, "Ben Muhammed'im, Ahmed'im, (peygamberlerin ardından gelen) Mukaffi'yim, (kıyamette insanların arkamda toplandığı) Hâşir'im, Tevbe Peygamberi'yim, Rahmet Peygamberi'yim."¹⁴ şeklinde tanıtıyordu. Bazı rivayetlerde geçen, "Ben Savaş Peygamberi'yim."¹⁵ ziyadesinde geçen "melhame" kelimesi "savaş" anlamına geldiği gibi "ıslah" anlamına da gelmektedir. Kelimenin bu ikinci anlamını esas aldığımızda Allah Resûlü (sav), insanları ıslah için gönderildiğini ifade etmiş oluyordu.¹⁶ Aslında Rahmet Elçisi savaştan ve savaşmaktan hoşlanmazdı. Bununla birlikte savaş Müslümanlar için zorunlu hâllerde ve çeşitli nedenlerle meşru kılınmıştı.

Müslümanlara savaş için izin verilmesinin en önemli sebebi İslâm'ın ve Müslümanların varlığını korumaktır. Zira savaş, barışı tesis etmek ve insanların bir arada kardeşçe yaşayabilmelerini sağlamak için bir vasıta. Savaşla hedeflenen, insanların çekinmeden ve hiçbir baskıya uğramadan İslâm'a girmelerinin önünü açacak özgür bir ortam hazırlamaktır. Hız. Peygamber (sav), Müslümanların baskıya uğramalarını engellemek için çalışmıştır. Bunun için kendisine düşmanlık yapmayacağını ve düşmanlarıyla birlikte olmayacağını taahhüt edenlere karışmamıştır. Söz gelimi uyurken başucuna gelip kendisini kılıçla tehdit eden bir bedeviyi Allah'ın adını duyunca kötülük yapmaktan vazgeçtiği için bağışlamıştır.¹⁷

Savaşa izin verilmesinin sebeplerinden biri de meşru savunma hakkının korunmasıdır. Bu sayede Müslümanlar canlarını, mallarını, namuslarını koruma ve düşman saldırılarına karşı koyma imkânı bulmuş oldular. Hız. Peygamber ve ashâbı hiçbir zaman sadece kan dökmek, mal ve servet edinmek üzere insanları öldürmeye teşebbüs etmemişlerdir. Hız. Peygamber'in savaşmaktaki amacı, kendinden olmayan insanları yok etmek ve onların mal ve servetlerine el koymak değildir. O, her hâlükârda insanların İslâm dinine girmelerini sağlamaya ve böylece hem dünyada hem de âhirette saadete ermelerine vesile olmaya çalışmıştır. Hayber'de

¹³ Enbiyâ, 21/107.

¹⁴ M6108 Müslim, Fedâil, 126.

¹⁵ MŞ31684 İbnEbü Şeybe, *Musanef*, Fedâil, 1; HM23838 İbn Hanbel, V, 405.

¹⁶ LA44/4012 İbn Manzûr, *Lisânü'l-Arab*, XXXX, 4012.

¹⁷ B2910 Buhârî, Cihâd, 84, B2913 Buhârî, Cihâd, 87.

sancağı teslim ettiği Hz. Ali ile aralarında geçen konuşmalar bunu göstermektedir. Hz. Ali'nin, "Ey Allah'ın Resûlü! Onlarla ne yapmaları için savaşayım?" şeklindeki sorusuna Hz. Peygamber şöyle karşılık vermiştir:

"Onlarla, Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şehâdet getirinceye kadar savaş. Bunu yaptıklarında –hukukun gerektirdikleri dışında– kanlarını ve mallarını benden korumuş olurlar. Hesapları ise Allah'a aittir.¹⁸ Acele etmeden, gayet sakin bir şekilde onların yanına git. Kendilerini İslâm'a davet et ve yapmaları gerekenleri söyle. Bu davetle bir kişi bile Müslüman olsa bu, sana kızıl develer verilmesinden daha hayırlıdır!"¹⁹

Hz. Peygamber'in yaptığı savaşların bir amacı da düşmanı caydırmak ve İslâm topraklarını saldırılardan korumaktır. O, Bedir Savaşı'ndan önce belirli bölgelere seriyyeler (küçük çaplı askerî operasyonlar) düzenlerken de aynı amacı taşımaktaydı. Bu seriyyeler sayesinde Mekke'nin düşmanca tavırlarına karşı konulmaya çalışılmıştı. Batn-ı Nahle Seriiyesi bunlardan biriydi. Bu seriyye sonunda inen Kur'ân-ı Kerîm âyetleri, müşriklerin Müslümanlar üzerindeki baskısını açıkça ortaya koyuyordu. Olay şöyle gerçekleşmişti: Allah Resûlü, nakledilenlere göre, bir seriyyede görevlendirilen ilk komutan olan ve Uhud'da şehit edilen Abdullah b. Cahş'ı²⁰ Cemâziyelâhir ayında yanında muhacirlerden sekiz yahut on iki kişi ile birlikte seriyyeye gitmek üzere görevlendirmişti. Abdullah b. Cahş'a bir mektup yazmış ve bu mektubu iki gün sonra açması gerektiğini söyleyip sadece gideceği yönü göstermişti. Abdullah b. Cahş iki gün sonra mektubu okuduğunda Mekke ve Tâif arasında yer alan Nahle'de Kureyş'i gözlemek üzere görevlendirildiğini öğrendi.

Kafile istenilen yere ulaştığında, burada Kureyşli bir grup müşrikle karşılaştılar. Müşrikleri, kendilerini harem bölgesine girmekten alıkoyacakları endişesi ile etkisiz hâle getirmeyi düşünen kafile, bir taraftan da câhiliye devrinde savaş yapmanın yasak olduğu haram aylarda (Zilkâde, Zilhicce, Muharrem, Receb) adam öldürmekten çekiniyordu.²¹ Sonunda Receb ayının son gününde oldukları için gruba müdahale etmekte bir mahzur görmediler. Dört kişilik gruptan Amr b. el-Hadramî'yi öldürüp iki kişiyi esir alan kafile, bir kişiyi ise ele geçiremedi. Abdullah b. Cahş ve arkadaşları İslâm'da ele geçirilen ilk ganimeti paylaşıp bir bölümünü de Resûlullah'a götürmek üzere esirlerle birlikte Medine'ye ulaştılar. Allah Resûlü bu durumdan memnun olmamıştı. Haram aylarda kimseyi öldürmeyi emretmediğini söyleyerek hoşnutsuzluğunu dile getirdi. Kureyş müşrikleri ise

¹⁸ ST2/110, ST2/111 İbn Sa'd, *Tabakât*, II, 110-111.

¹⁹ B2942 Buhârî, Cihâd 102.

²⁰ EÜ3/195 İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, III, 195

²¹ BN3/305 İbn Kesir, *Bidâye*, III, 305.

bu fırsatı kaçırmayıp Hz. Peygamber'in haram aylardaki yasakları ihlâl ettiğini dillendirmeye başladılar. Bunun üzerine Allah (cc) şu âyeti indirdi: “*Sana haram ayında savaşmayı soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük bir günahdır. (İnsanları) Allah yolundan çevirmek, Allah'ı inkâr etmek, Mescid-i Harâm'ın ziyaretine mani olmak ve halkını oradan çıkarmak ise Allah katında daha büyük günahdır. Fitne de adam öldürmekten daha büyük bir günahdır.*”²² Âyetlerde açıkça bu seriyyenin, insanları Allah yolundan alıkoyan, Allah'ı inkâr eden, Mescid-i Harâm'ın ziyaretine mani olan ve Müslümanları yurtlarından çıkararak müşriklerin bu kötü fiillerinden dolayı düzenlendiği ifade ediliyordu.²³ Bedir Savaşı öncesi veya sonrasında gerçekleşen otuzdan fazla seriyyenin çoğunun hedefi de bundan farklı değildi.

Bedir Gazvesi'ne Mekkeli müşriklere ait olan kervana el koymak suretiyle düşmana zarar vermek ve Müslümanlara karşı verdikleri amansız mücadeleden vazgeçmelerini sağlamak için çıkılmıştır. Bedir Gazvesi sıradan bir yağma olayı değildir. Bu yolla her fırsatta yeni kurulmuş olan Medine'deki İslâm devletini yıkmak için uğraşan ve bu uğurda her yolu meşru kabul eden Mekkeli müşriklere bir ders verilmek istenmiştir.

Bedir Savaşı'ndan sonra meydana gelen Uhud ve Hendek Savaşları Mekkeli müşriklerin Medine'ye saldırımları sebebiyle meydana gelmiştir. Bu iki savaşta da Hz. Peygamber saldıran tarafta değildir. Saldırımlar karşısında Medine'yi korumak için savaşmıştır. Mekkeli müşriklerin, Müslümanlarla imzaladıkları Hudeybiye Barış Antlaşması'nın üzerinden iki yıl geçmeden antlaşmayı hiçe sayan hareketler içerisine girmeleri üzerine, Hz. Peygamber Mekke'nin fethini gerçekleştirmek üzere sefere çıkmıştır. Mekke'nin fethinden sonra meydana gelen Huneyn ve Evtâs Savaşları ise Tâif çevresinde oturan Hevâzin kabilesi ile Sakîf kabilesinin birleşerek Müslümanlara karşı savaş hazırlığına başlamaları sebebiyle meydana gelmiştir.²⁴

Tebük ve Mute Savaşları ise düşmanı caydırma amacına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Son dinin Arap yarımadasının hemen her bölgesine yayılması üzerine Bizans ve Sâsânî güçlerinin Medine Şehir Devleti'ne saldırı hesapları yapması, bu savaşları gerekli kılmıştır. Dolayısıyla Allah Resûlü söz konusu hesapları boşa çıkarmayı ve saldırıları önlemeyi amaçlamıştır. Diğer yandan Yahudilere karşı yapılmış olan savaşlar da bu çerçevede değerlendirilebilir. Yahudiler, Hz. Peygamber'le yaptıkları antlaşmalara sadık kalmamışlar, müşrik kabilelerle işbirliği yaparak Medine Şehir Devleti'ni yıkmaya çalıştıkları gibi Hz. Peygamber'e de suikast girişiminde

²² Bakara, 2/217.

²³ KF2/12 İbnü'l-Esîr, *Kâmil*, II, 12-13.

²⁴ VM3/885 Vâkıdî, *Meğâzî*, III, 885.

bulunmuşlardı. Dolayısıyla onlara karşı yapılan savaşlar İslâm devletini korumak ve verdikleri söze bağlı kalmayanları cezalandırmak içindir.

Bu gerekçelerle savaşa çıkmış olan Peygamber (sav) barışı tesis etmek için bütün seçenekleri değerlendirmiştir. “*Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyin. Onlarla karşılaştığınızda ise sabredin!*”²⁵ buyurarak aslında savaşın arzu edilen bir şey olmadığını açıkça dile getirmiştir. Ancak gerekli olan durumlarda Müslümanları savaşa teşvik etmiş ve onların şartlar gerektiğinde canlarıyla ve mallarıyla Allah yolunda savaşmalarını istemiştir. Kendisine, “*Yâ Resûlallah, hangi insan daha faziletlidir?*” diye sorulduğunda, “*Canıyla, malıyla Allah yolunda cihad eden mümindir.*” buyurmuştur.²⁶ Kur’ân-ı Kerîm’de Allah yolunda cihad, müminleri cehennem azabından kurtarıp cennete götüren hayırlı bir ticaret olarak nitelendirilmiştir.²⁷ Ama savaşmak ve insanlara zarar vermek, hiçbir zaman temel hedef olmamıştır.

İnsanları zorla Müslüman yapmak gibi bir amacı bulunmayan Hz. Peygamber, savaşı başlatan taraf olmamıştır. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’de düşmana karşı kuvvet hazırlamak suretiyle müteyakkız olmaya çağıran âyetin sonunda, “*Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de ona yanaş ve Allah’a tevekkül et.*”²⁸ buyrulurken zorunlu durumlarda savaşa hazırlıklı olmakla birlikte barış imkânlarının her fırsatta değerlendirilmesi gerektiği hatırlatılıyordu. Ayrıca, “*Hepiniz topluca barış ve güvenliğe (İslâm’a) girin!*” emrine muhatap olan²⁹ müminlere, Allah yolunda savaşa çıktıkları zaman iyice araştırma yapmaları ve kendilerine barış önerene, dünya hayatının geçici menfaatini elde etmek gayesiyle, “*Sen mümin değilsin!*” dememeleri tavsiye ediliyordu.³⁰

Peygamber Efendimiz, savaşta her şeyi meşru kabul eden zihniyeti değiştirmiş ve savaş meydanında bile olsa Müslümanların belli ahlâkî esaslar çerçevesinde hareket etmeleri gerektiğini belirlemiştir. Buna göre düşmanla karşılaşıldığında önce onlarla anlaşma yollarının aranması, anlaşma sağlanamayıp savaş çıktığında ise savaşan askerlerin dışında kalan kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve kendilerini ibadete vermiş din adamları gibi sivillere müdahale edilmemesi ve yerleşim yerlerine zarar verilmemesi, savaşta uyulması gereken ana kurallardandır.³¹ Nitekim savaşlarından birinde öldürülmüş bir kadın bulununca Allah Resûlü kadınların ve çocukların öldürülmesine karşı çıkmıştır.³²

Ashâbından birini bir orduya komutan olarak tayin ettiğinde ona özel olarak, Allah karşısında takva sahibi olmasını, beraberindeki Müslüman

²⁵ M4541 Müslim, Cihâd ve siyer, 19

²⁶ B2786 Buhârî, Cihâd, 2

²⁷ Saff, 61/10-12.

²⁸ Enfâl, 8/60-61.

²⁹ Bakara, 2/208.

³⁰ Nisâ, 4/94.

³¹ MU971 Muvatta’, Cihâd, 3

³² B3014 Buhârî, Cihâd, 147.

askerlere iyi davranmasını tavsiye ettikten sonra, “Allah’ın adıyla ve Allah yolunda savaşın. Allah’ı inkâr edenlerle savaşın. Savaşın fakat hainlik yapmayın, zulmetmeyin, öldürdüğünüz kimselerin organlarını kesmeyin ve çocukları öldürmeyin.”³³ buyuran Hz. Peygamber, savaşta insanlık onuruna yakışmayacak şekilde, öldürülenlere müslu yapmayı (organlarını kesmeyi) ve düşmana karşı işkenceye başvurmayı yasaklamıştır.

Hz. Peygamber, âlemlere rahmet olarak gönderilişinin gereği olarak insanların inançlarını özgürce yaşayabilecekleri ve yeni dine girenlerin baskıya uğramadıkları bir yurt kurmak için çalışmıştır. Savaş, başvurduğu en son çare olmuştur. Bunu yaparken de can kaybının olmaması için azami gayret göstermiştir. Peygamber Efendimiz hayattayken meydana gelen çarpışmalar, tarihin en az kan dökülen savaşlarından. Yapılan bir hesaba göre yaklaşık olarak onun dönemindeki bütün savaşlarda Müslümanların verdiği şehit sayısı (Bi’r-i Maüne ve Recî’ olaylarında şehit olanlar hariç) yüz otuz sekiz, müşriklerin verdiği kayıp da (Kurayza hariç tutulursa) iki yüz on altıdır.³⁴ Bu da Hz. Peygamber’in (sav) ilke olarak düşmanı yok etmeyi değil kazanmayı tercih ettiğinin açık göstergesidir.

³³ T1408 Tirmizî, Diyât, 14
³⁴ Hamidullah, Hz. Peygamber’in Savaşları, s. 13.